

Bachelorstekst

Audun Jansen Haga

BA3 keramikk, Kunsthøgskolen i Oslo

2022

Gutteperspektivet

I arbeidet mitt forsøker jeg å kanalisere Audun 10 år; en slags guttenostalgi. Det gir en lett og leken tilnærming til kunstproduksjon. Innbakt i det ligger også en lengten etter enklere tider, og også et ønske om, og et forsøk på, å forstå seg selv. Mye av det som fascinerte da sitter fremdeles som spikret i meg. Dette fokuset, guttenostalgien, kommer til uttrykk både i valg av tematikk og motiver, i hvordan min kreative prosess foregår, og i formuttrykk.

Tematikk og motiver – å koke frikassé

Inspirasjon henter jeg fra ting som preget og fascinerte meg i gutteårene: Tøffe dyr, fugler, dinosaurer, bibelhistorier, verdensrommet, krig og våpen og kinaputter, vulkanutbrudd og geologi, tur i skogen, pappa, naturfag generelt, actionfilmer, cowboyer, rekorder, mystiske skipsforlis, osv.

Lag på lag av erfaringer har lagt seg oppå barndommens opplevelser. Nyere inntrykk inkluderer filmer som *Fuglene*, *Bird Island*, *The Challenge* og *Top Gun*, youtube-videoer om fly, for eksempel *Top 7 Badass Planes of the US Military*, sci-fi i diverse former, faglitteratur om fugler og andre kunstners arbeider. Dette kokes ihop til en fyldig frikassé i en slags assosiasjonslek. Jeg starter ett sted, beveger meg utover i periferien, og henter meg av og til inn igjen. Et eksempel er bevegelsen fra ørn til nazisme, videre til hauk, til Black Hawk – et stridshelikopter – til Black Bird (mange fly henter navn fra sine fjærklede forfedre) – tidenes raskeste fly, til krig, til bombe, og (tilbake) til egget, som ligner i formen.

I "uten tittel", 2021, muffelbrent steingods, 12x12x6 cm.

2 "Fugleperspektiver no. 1", 2021, muffelbrent steingods, 30 Øx1,5 cm.

Skulpturelt slurv

Hvorvidt idéene mine er gode klarer jeg ikke å vurdere før de er satt ut i livet. Jeg setter raskt i gang, er utålmodig, og liker dessuten å bevare en slags spontanitet og uærbødighet i arbeidet. Det manifesterer seg i det jeg lager som skeivheter, grove overflater og lite hensiktsmessige konstruksjonsmetoder, men også av og til i en form for *liv*, som er noe jeg etterstreber. Kanskje hadde jeg tenkt at fuglen skulle bli en ørn, men så traff jeg ikke helt på den stolte holdningen, og det ble det mer en måke. Javel. Raketten skulle bli ca. 40 cm høy, men så endte den opp med å bli 70. Javel. Den skulle glaseres matt sort, men det ble ikke så pent, så jeg brant den på nytt med en rød glasur ovenpå, og den ble brun.

Dette gjelder særlig det skulpturelle arbeidet mitt. Formspråket er konkret og enkelt. (Jeg tenker på estetikken som et slags Flåklypa / Kardemomme by møter Pompeii. Grovslig og naiv form, mot et brent, arkeologisk, tidvis dystert overflateuttrykk.) Tingene jeg lager ligner stort sett på ting som finnes i virkeligheten: Fugler, helikoptere, eggeglass og bomber. Noen er mindre umiddelbart gjenkjennelige: maskinkomponenter, forvridde vrakrester og leketøy. Stilen kan minne om noe en (litt talentfull) barnehånd har laget. Jeg bygger i pølseteknikk og påklutting, bruker sjelden andre verktøy enn hendene. Størrelsene varierer mye, men flertallet kan håndteres med én ikke så sterk arm.

Selv om prosessen og stilen kan være nærmest barnslig, er jeg streng, analytisk og detaljorientert i vurderingen av arbeidene underveis – en kombinasjon som ofte er frustrerende. På skulptureringsfronten er Annika Persson et stort forbilde. Hennes dyrefigurer er enkle, underfundige og beskjedne i størrelse, men har en stor og levende tilstedeværelse. «De vet sitt eget värde och ar självständiga.» (Persson / Willemark, 2018)

Flisene

Den andre delen av arbeidet mitt består av keramiske fliser/bilder. De er halvannen cm. tykke og varierer i størrelse fra 12x12 cm og opp til 50x35cm. Noen er runde, noen er rektangulære, de fleste er kvadratiske. Det er et fint format å rendyrke overflaten i, noe som er en drivkraft i arbeidet mitt. Med flisene jobber jeg strammere og mer kalkulert enn med skulpturene.

Det er når småfuglene flyr i flokk at vi kan høre vingesuset

I bachelorutstillingen er planen min å sammenstille mange mindre arbeider. Ideelt sett skal de samlet gå opp i en slags høyere enhet. Det blir en installasjon med 15-40 elementer: Noen fliser, hengende rett på vegg eller stående på en form for hyller. Enkelte av dem er ganske abstrakte, andre har mer eller mindre tydelige motiver. I tillegg blir det noen skulpturer. Disse skal sannsynligvis stå på hyller på veggen, kanskje også direkte på gulvet.

Skulpturene, som er konkrete og lekne, balanseres av flisene, som er mer sobre, alvorlige, kanskje også poetiske.

Overflaten

Både flisene og de skulpturelle arbeidene påfører jeg begitninger, for så å brenne dem i eller oppå mufler (en brenneteknikk jeg forklarer senere). Ofte påfører jeg dem flere lag med begitninger og glasurer etter første brenning, for så å brenne dem på nytt. De forskjellige lagene og brenningene reagerer med hverandre på uventede måter, og av og til oppstår det magi. Jeg observerer nøye, og gjentar, frem til et interessant resultat materialiserer seg, eller arbeidene sprekker. Nina Malterud, en annen favorittkunstner, har en lignende prosess, og dessuten et visuelt uttrykk jeg har hentet mye inspirasjon fra.

Jeg har også laget et lite utvalg silketrykkduker jeg kan benytte underveis i prosessen med flisene, for å trykke med glasur. De har fugl- og flyrelaterte motiver, eller enkle mønstre. Der begitningene av uraffinerte mineraler og muffelbrenning byr på en viss uforutsigbarhet og et rufsete, naturlig uttrykk, kan silketrykket bidra med noe kontrollert og finstilt.

Jeg har også brukt papirdekaler for å påføre begitninger og glasurer i enkle motiver, med skarpe, rene overganger. Martin Stråhles utstilling *Från morgon til kväll* på LNM sommeren '21 har vært til stor inspirasjon, med sine leire- og sandaktige malerier/relieffer.

Slikt å gjøre, slikt å føre

Som barn var jeg en samler. Pinner, pinner som så ut som pistoler, fine steiner, Pokemon-kort, POGs, strandslepne glasskår. Alt dette går igjen i prosessen min nå. Jeg har alltid plastposer

parat i sekken. Jeg plukker med meg leire, stein og sand fra forskjellige steder, stort sett fra min barndoms lekegrind, i Arendal og omegn. Disse blir bearbeidet og påført gjenstandene jeg lager. Jeg tar også med meg tang, forskjellig treverk, lort og aske, som blir brukt i brenningsprosessen, gjennom muffelbrenning. Materialene tilfører et egenartet, men ofte lavmælt uttrykk. Jeg ikler gjenstandene mine et tynt slør av natur og samtidig et metaforisk lag av barndom.

Mineralutflukt

Min fars gamle sjef eier land og et dagbrudd oppi skogen innafor Arendal. Det er et av Norges største i sitt slag, og der tok de ut kvarts og kalifeltspat, to mye brukte glasurmaterialer, frem til 80-tallet. En dag tok jeg og min far en telefon og spurte om vi kunne ta med oss noen poser med stein derfra (til bruk i utdanningsøyemed), og det måtte hr. Lyngrot, tidligere studierektor, bare gå med på. Det resulterte i en pose kalifeltspat, en pose kvarts, og en pose med en blanding av de to. Dette knuste jeg grovt med en slegge og putta deretter oppi kulemølla på skolen for pulverisering og senere bruk.

3 *Prosessbilde: Knusing av kalifeltspat, med sin karakteristiske kjøttaktige farge og tekstur*

4 Prosessbilde: Testbrenning av forskjellige sand- og steintyper

Fuglekremering

På vei til skolen en morgen kom jeg over ei skjæra som hadde møtt sin ende på en skitten brøytekant. Skjæra var pjuskete og slapp i fisken og var dekket av gråbrun vinterveisaus og grus, men den var ellers hel og fin. En uverdig lokasjon for den siste hvile var det i alle fall. Jeg fører vel den med, tenkte jeg, og dro en plastpose opp av ryggsekken. Skjæra ble kremert oppå en flis og etterlot seg en ørliten flekk av brunaktig glasur og et sprøtt lite skelett på toppen.

En bjørkefink møter et vindu

Jeg tipset noen av mine verkstedskolleger om at jeg trengte flere døde fugler. En dag noen uker senere kom Georg Schwer til unnsetning; han hadde sett en på vei til skolen. Han sendte meg koordinatene og et bilde, og jeg syklet umiddelbart bort til Carl Berner for å lokalisere den. Etter å ha surret rundt i området den skulle befinne seg i i noen minutter, tok vaktmesteren i borettslaget, som sto og malte dørkarm og holdt øye med meg, kontakt. Han forhørte seg, med skepsis i stemmen, om hva i alle dager jeg slang rundt der etter. Jeg forklarte situasjonen, at jeg hadde fått tips om at det lå en død fugl bak hekken her, og at den fuglen ville jeg ha. «Sånn å forstå!», sa vaktmesteren, og all mistenksomhet var borte som dugg for solen. Han fortalte at han nylig hadde kastet en vakker, ferskenfarget, liten sak inn i et buskas, som en provisorisk begravelse og for å skjule den for sarte borettslagsbeboere. Han kom stadig over døde fugler, sa han. De flyr inn i vinduene og faller til bakken rundt husene. Det bodde dessuten en tårnfalk her i borettslaget, kunne han fortelle. Den hadde også hadde hatt et ublidt møte med vinduer ved to anledninger, men hadde kommet seg begge gangene. Og en annen beboer drev for øvrig med pleie og rehabilitering av slitne duer på badet sitt. Og forresten så var det bare å ta kontakt hvis det skulle være behov for flere fugler! Jeg fikk nummeret. Fuglen ble pakket inn i plastpose og jeg syklet tilbake til skolen. Fuglen havnet deretter i tørkeskapet, hvor den ble værende, på 40 grader, i tre uker.

Det har hittil gått med tre fugler totalt, i forsøket på å lage en vellykket fugleliklasert flis.

5 Prosessbilde: Kremering av bjørkefink på flis

6 "Fugleperspektiver no. 6", 2021, muffelbrent steingods, fuglelikglasur, 17x13x1,5 cm.

Muffelbrenning, sa du?

Der jeg i barndommen tente på ting og tang for å se hva som skjedde, har muffelbrenningen blitt min voksne ekvivalent. Kort oppsummert: Man bygger en boks (muffelen) i leire, putter leireobjektet som skal brennes oppi/oppå boksen, sammen med brennbart organisk materiale (eks. flis, kaffebønner, tang). Så har man på et lokk. Deretter setter man boksen i gassovnen og fyrer opp, til 1200-1300 grader. Det organiske materialet brenner opp og danner aske, som igjen danner glasur i kontakt med leira. Atmosfæren av røyk, avgasser og potensielt oksygenmangel inni boksen påvirker også uttrykket. Brennes gjenstandene oppi boksen gir det mye effekt og et tykkere lag grov glasur. Brennes de oppå, som lokk på muffelen, blir effekten mer subtil. Typen organisk materiale, og plassering av de forskjellige elementene i boksen, har betydning for resultatet. Treflis gir typisk flekkete gulgrønne glasurer og oransje skyggevirkninger, kaffebønner en mørkebrun glasur og tang gir krateraktige effekter. Paletten går i hvitt, sort, grått, beige, brunt og rødlig.

Muffelbrenningen har vært et trivelig samarbeidsprosjekt mellom meg, Halvor Digernes og Jens Thygesen: Muffelboyz.

Resultatene er uforutsigbare og varierer mye fra gang til gang, selv med nogenlunde lik fremgangsmåte, noe som gjør det hele ganske spennende. Prosessen bidrar også til å formgi, ved å tilføre tildels tykke lag med glasurmasse, og å abstrahere/viske ut formene hendene mine har laget. Det er et poeng at materialenes iboende karakter og de keramiske prosessene underveis, får være med å styre form og uttrykk, og at jeg oppgir kontrollen av og til. Gjenstandene skal vise frem historien om sin tilblivelse.

Felles for det mufilede er et umiskjennelig «brent» uttrykk, som reflekterer dramatikken inni muffelboksen. Ofte ser de gamle og værbitte ut, som noe gjenglemte på havets bunn i århundrer, eller gravd frem i en arkeologisk undersøkelse. Jeg vil tilføre et snev av noe kunstig forhistorisk. En beskrivelse av Masaomi Yasunagas arbeider formulerer godt det jeg er ute etter:

“Aesthetically, these sculptures are simultaneously primitive and contemporary; objects of human culture which appear as if lost and found, seeming to confirm the supremacy of nature’s order over the world of mankind.” (- Lisson Gallery, 2021)

7 Prosessbilde: Åpning av muffel med fugleskulptur i.

8 "uten tittel", 2021, muffelbrent steingods, 40x20x13 cm.

9 "uten tittel", 2022, muffelbrent steingods, glasur, 35x16 Ø cm.

Fugleperspektivet

Jeg har jobbet med fuglen som utgangspunkt et års tid nå. Det er det flere grunner til.

Det begynte med modellering av små ørner. Her tok jeg utgangspunkt i min tidlige fascinasjon for kongen av fuglene, den tøffeste av dem alle. Stolt, skarp, farlig, og med koblinger til allverdens stormakter, nasjonalisme og nazisme.

Også min speiderlederpappas naturinteresse har dyttet meg inn på fuglesporet. Han forsøkte gjennom hele barndommen å overføre sin lidenskap og kunnskap til meg. Jeg hang med, på tur og på samtaler, delvis interessert. Når vi var ute bemerket alltid pappa hva det var for en fugl han øynet der oppi trekrona – jeg så dem sjelden - og hvis det var usikkerhet ble det slått opp i fugleboka etter hjemkomst. Av og til forsøkte han å etterligne en fuglelyd for å fremprovosere et svar: «tsjakk-a, tjsakk-a!», «hau-tsjau!», «hok-a-ho-lo!» (fonetiseringer av fugleprat). CDen med fuglelyder var ofte stueambians på ettermiddagene: en mørk og ganske hyggelige herrestemme leste opp navnet på fuglen, f.eks. «Flaggspett», og så kom selve fuglelyden.

Fuglen er også fascinerende fordi den besitter en misunnelsesverdig frihet og rekkevidde vi ikke har, og ser på verden med et slags overblikk; fugleperspektivet. Særlig i covid-ufrihetens tid har det virket fantastisk å være fugl; å lime på seg vingene og ta sats mot sola.

Underjordiske fugler

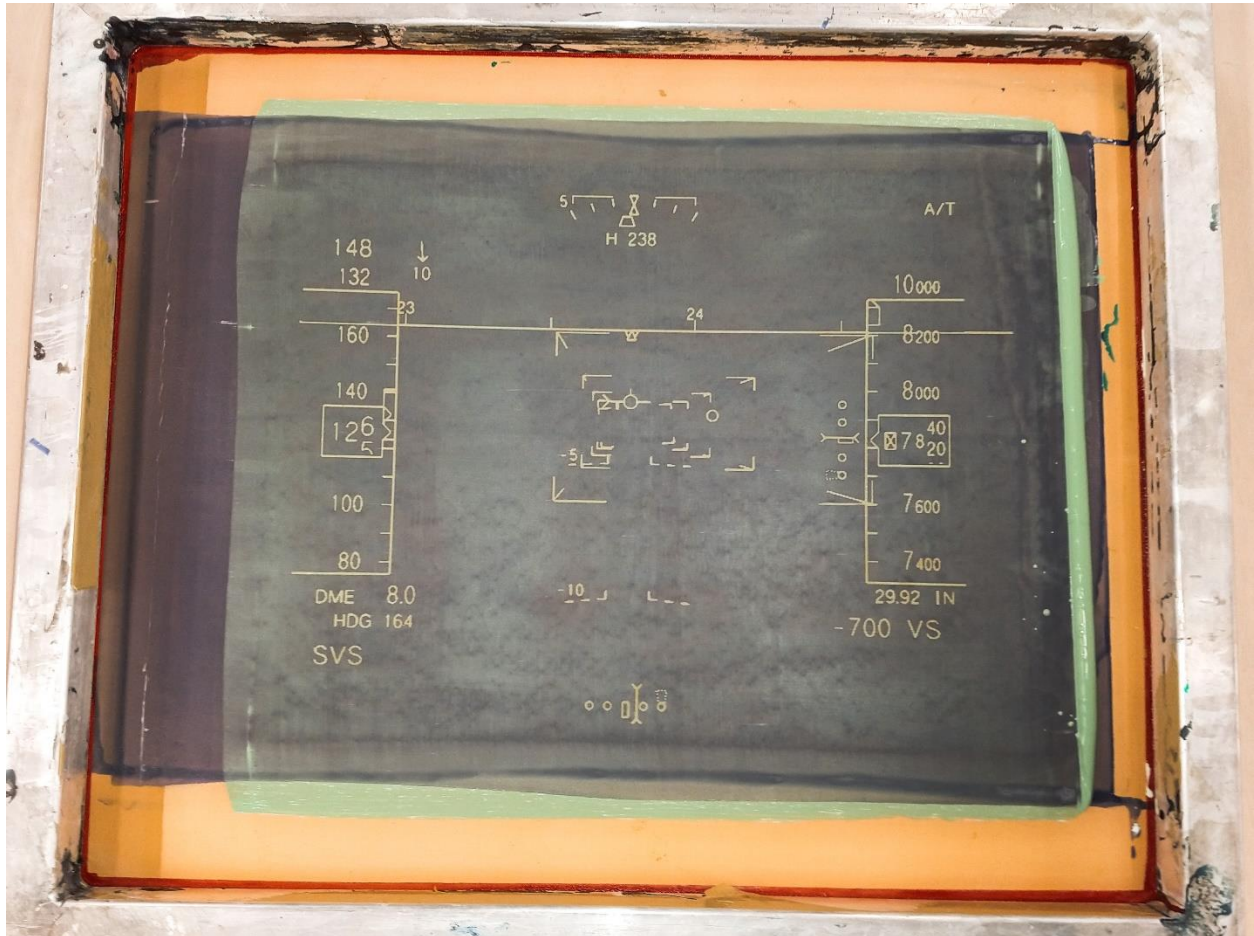
Keramisk fugl: Det er en kontrast og en slags selvmotsigelse i det, som jeg liker og synes er interessant. Et tungt, dødt, verdslig materiale og den lette, himmelvendte fuglen, representant for det åndelige.

«Når man ser kornkråker stå og hakke ute på et jorde og de kjører nebbet helt ned til det stygge, knudrete feltet, kan man føle seg hensatt til juratiden og at disse urskapningene har kavet seg opp av jordens dyp.» (Cocker, 2007)

Dette sitatet har festet seg og definert min tilnærming til fuglearbeidet. Under overskriften underjordisk fugl ville jeg lage noe som så ut som om det var skvist ut mellom kontinentalplater, tildekket av magma, muld og meitemark, dampende av varme. Underjordisk kan også tolkes metaforisk, som noe fra dødsriket. Kanskje skulle det også være noe med onde hensikter?

“Using the heavy, earthbound material of clay we explore the underbelly of avian life and mankind’s dream of flying – a faint whiff of death, the deep hum of the turbine, fragile fledglings and broken hearts.”

Denne snutten ble skrevet til fjorårets duoutstilling med medelev Maja Vestergaard, titulert *Heavy Birds* og kan også tildels sammenfatte min intensjon med bachelorarbeidet.

10 Prosessbilde: Silketrykkduk med "heads-up display"-motiv klar til bruk

11 "Blackbird", 2021, muffelbrent steingods, 40x17x8 cm.

12 Detaljilde: "uten tittel", 2022, steingods, glasur. 50x17x17 cm.

Krigen

I flere av arbeidene mine kan man finne referanser til krig. Igjen er det fra perspektivet til 10 år gamle Audun.

Det krigsrelaterte fra barndommen sitter som superlim i hukommelsen. Det er en fortelling og en historie jeg har aldri selv har tatt del i, men som allikevel kaster lange skygger inn i samtiden og i et lettpåvirkelig guttesinn: Minnesmerket på torvet - en uskadeliggjort sjømine fra første verdenskrig - den fuktige bunkeren på friområdet og mitraljøsestillingen ved utløpet til elva, klassetur til SS' torturkammer. Ærbødigheten og alvoret som preget de eldres historier om krigen; den trigget nysgjerrigheten. Det gjorde også mangelen på historier: Pappas onkel Bjarne var krigsseiler, men snakket aldri, aldri om krigen. Noe forferdelig må ha hendt. Jeg tegnet uzi og jagerfly, hoggtenner og flammer, svastika, blodsprut, lynnedsslag og hodeskaller, ørn og slange, kvikksand og piggråd. Leonard Rickhard, en favoritt fra gammelt av, påpeker det også:

«Innholdet (krigen) er forbundet med en dramatik jeg selv ikke har opplevd, men som beveget mitt barnesinn sterkt da det ble meg fortalt. Det har ligget i bakhodet og på en måte slumret i mange år før det ble et utgangspunkt for mitt arbeid.. (..) Det er små, spinkle opplevelser fra min egen barndom som har nedfelt seg i meg, stimulert fantasien og skapt denne virkeligheten.»

(Rickard, 1996)

Krig er også tydelig tilstede i mange - i hvert fall gutters – liv, fra man er et bøtteknøtt. Vi lekte krig med pinnepistoler i skogen allerede i barnehagen, hadde horder av små plastmilitærmenn vi sprengte istykker med svenskimporterte kinaputter, vi hadde kruttlappistoler, erteskytere og softguns, vi spilte Counter Strike, og Command & Conquer og var krigsfilmconnoisseurer uten hensyn til aldersgrensene.

Særlig har jeg festet meg ved flyene, også som en videreføring av fugletematikken. I barndommen var det alltid en hverdagsbegivenhet, en ørliten revne i tiden, å være vitne til forbipasserende jagerfly og helikoptre. Lyden er umiskjennelig, innimellom øredøvende. Man utsatte frisparket på løkka, eller stoppet sykkelen, og vendte ansiktet mot himmelen. Jagerflyene ser en ikke alltid engang, de flyr for høyt, og lyden av lydturen som brytes når en først etter at flyene har passert. Man vet liksom (i hvert her som vi ikke har opplevd krig på 70 år) at de ikke

markerer fare - det er bare en øvelse - men de gir et hint om at freden og hverdagen ikke er definitiv. Helikoptrene ser en. De er innimellom fascinerende nære, til og med. Stort sett er de utsendt fra sykehus og redningstjeneste og melder om ulykke og død, som moderne ravner. Man spekulerer et øyeblikk over hva som har hendt, før en vender tilbake til jorda og tråkker videre.

13 "Little Bird", 2021, muffelbrent steingods, 15x10x12 cm.

14 Utsnitt av installasjon fra «Heavy Birds»-utstilling: "Fugleperspektiver no. 1-6", 2021, muffelbrent steingods,

Luft under vingene

Tilbake til den fremtidige utstillingen: Jeg ser for meg at bachelorarbeidet skal danne et slags småkryptisk visuelt dikt, en barnslig springende assosiasjonsrekke, et kaotisk narrativ satt sammen av små biter av historier, som kan pusles sammen av hver enkelt tilskuer. Noe som samtidig er mørkt, mystisk og litt tullele. Målet er ikke at det skal være logisk (for andre enn fugler, kanskje), eller fortelle en spesifikk historie, men jeg vil forsøke å trekke opp noen linjer mellom fugler og mennesker, natur og teknologi. Ikke for å fremheve forskjellene, men for å vise til en slags sammenheng.

Avslutning

[ekko av haukeskrik]

Litteraturliste / referanser

Hitchcock, A.: 1963, *The Birds / Fuglene*, Universal Studios

Da Costa, S. / Kosa, M.: 2019, *Bird Island*, Close Up Films

Ancarini, Y.: 2016, *The Challenge*, Atopic / La Bête / Ring Film

Scott, T.: 1986, *Top Gun*, Paramount Pictures

US Military News: 29.11.21 *Top 7 Badass Planes of the US Military*,

https://www.youtube.com/watch?v=PU_OxwH1guM

Aukrust, K. / Caprino, I.: 1975, *Flåkløya Grand Prix*, Caprino Filmselskap AS

Egner, T.: 1955, *Folk og røvere i Kardemomme by*, Cappelen

Persson, A. (+Willemark, K.): 2018, *Skulptur. Teckningar. Grafik*. selvutgitt

Stråhle, M.: *Från morgon til kväll*, 2021, Galleri LNM

Lisson Gallery: 13.04.22 <https://www.lissongallery.com/artists/masaomi-yasunaga>

Cocker, M.: 2007 *Kråkenes Land – en meditasjon over fugler, landskap og natur*, (oversatt av Hege Mehren), Jonathan Cape

Hoff, S. O.: 1996 *Leonard Rickard*, Lillehammer Kunstmuseum

Le, M./ Cliffe J.: 2000, *Counter Strike 1.6*, Valve / Sierra Studios

Westwood Studios, 1996, *Command & Conquer: Red Alert*, Electronic Arts

Forsidebilde

«uten tittel» 2021, muffelbrent steingods, glasur, stein, sand, 40x15x15cm

Alle fotografier av Audun Jansen Haga

